

Lestár Ferencné Olah Katalin
visszaemlékezését lánya, Arts Leona
született Lestár Leonka jegyezte le
2002 nyarán Hollandiában.

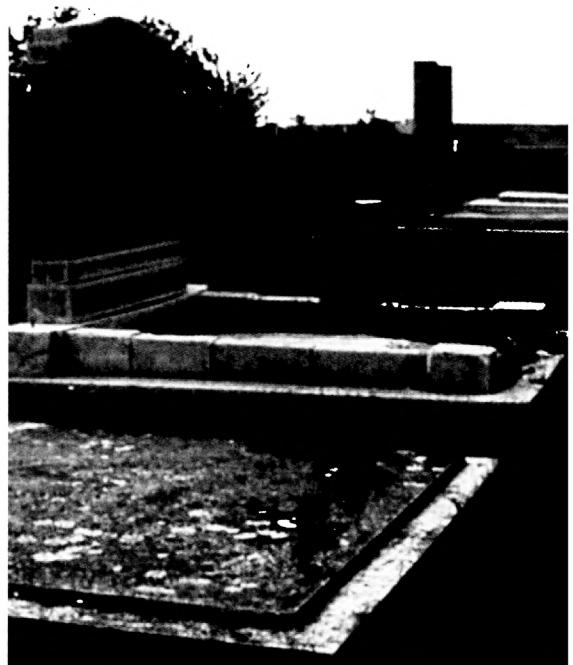
MENEKÜLÉSÜNK AZ ANYAORSZÁGBA

A trianoni békediktátum következtében elveszített Délvidéket a II. világháborúban visszacsatolták Magyarországhoz – írja bevezetőjében a kézirat szerzője. „Ezeken a területeken a közigazgatás ismét magyar kézbe került, s ekkor nevezték ki Lestár Ferencet is Sajkásszentivánra főjegyzőnek. A falu lakossága javarészt német ajkú és szerb volt.”

Arts Leona nem tér ki bővebben ennek a folyamatnak a következményeire, csupán megállapítja: „A területek visszafoglalása 1941-ben nem ment vérontás nélkül, s ezért a visszavonuláskor a magyarok a szerbek bosszújára számíthattak. 1944-ben, amikor az oroszok és a partizánok egyre jobban közeledtek, a magyar lakosság egy része védettebb helyekre, az anyaország felé menekült.” A sajkásszentiváni főjegyző is megkapta az utasítást: a hivatal iratait Bajára kell menekíteni. Ezzel elkezdődött a Lestár család majd' fél éves otthonkeresése: a harmincéves, emlékező Lestár Ferencné és a harminchárom éves Lestár Ferenc, az ötvenhat esztendő nagymama, született Szegi Erzsébet és a gyerekek: az ötéves Gyöngyi, a hároméves Marika és az akkor tizenegy hónapos Leonka indultak útnak. Két szerb fuvaros állt a főjegyző rendelkezésére, a harmadik fogatot ő maga hajtotta.

A visszavonuló katonai alakulatok az út szélére szorították a menekülőket, a zsidókat és a munkaszolgálatosokat pedig az árokba. „Aki nem tudott továbbmenni, azt ott helyben fejbe lötték, s anyuka, bizony, csak egy felhúzott esernyővel tudta védeni a gyerekek szemét a sok szörnyűségtől.”

Sajkásszentivántól Bajáig egy hétig tartott az út. Baján Lestár Ferenc leadta az iratokat és

Sajkásszentiván, az egykori német temető

kifizette a fuvarosokat, majd két nap pihenő után (amit egy távoli rokonnál töltöttek) az egylovas kocsival folytatták útjukat. A családfő úgy gondolta: ha átmennek a Dunántúlra, biztonságban lesznek.

Várdombon egy (éppen szüretelő) család fogadta be őket. A gazdasszony másnap megadta Zombán lakó testvérének a címét, így ott talált egy kis időre menedéket a család.

„1944. október 15-e vasárnapra esett. A délelőtti mise után anyukáék meg voltak híva a jegyzőékhez ebédre – írja Arts Leona. – A rádió be volt kapcsolva, s mondta a híreket. Sose felejtették el, itt hallották, hogy Szálasi Ferenc Budapesten átvette a hatalmat... Lealkonyult Magyarországnak!” Néhány nap múlva a nagymama az utcán szóba elegyedett két moholi katonával, s azok elmeséltek neki egy, a szülőfalujukban történt tragikus esetet: „Az oroszok a Tisza túloldaláról lőtték a falut, egy gránát becsapódott egy utcába... még csak nem is közel ahhoz a házhoz, ahonnan éppen egy bizonyos Oláhné a lányával az utca túloldalán lévő óvóhelyre akart átszaladni. Egy gránátszilánk átütött a kislány hasán, ugyanaz a szilánk még az anya vállát is megsebesítette. Sajnos a lányon már nem lehetett segíteni, még aznap délután meghalt, annak ellenére, hogy egy odasiető katonaorvos még bekötözte. Nagymama szörnyen megijedt, mert ezek nem lehettek mások, mint a moholi nagymama és anyuka húga, Juliska.”

Lestárék két hét múlva búcsút mondtak Zombának, és egy másik családdal együtt 1944. december 3-án Iregszemcsén át Nagyszokolyba érkeztek, és ott az evangélikus parókián kaptak helyet. A szovjet katonaság is ott rendezte be a parancsnokságát. Azokban a napokban a harangozó elmondása szerint megsebesült egy orosz katona. Valószínűleg ő maga lőtt bele véletlenül a lábába, de az nem tisztázódott. „Az utcán az oroszok erre összeszedtek tíz embert, és elrettentő példaképpen kivégezték őket.” Két hét múltán pedig, amikor továbbvonult a front, elvitték a lovakat.

„Egyszer történt, hogy betévedt egy orosz katona a házba. Mikor meglátta anyukát, mondta oroszul: Szép fiatalasszony! Anyuka meg elfordulva szerbül mondta: Nekem van már három gyerekem. A katona csak nem tágított, és intett apukának, kövesse az első szobába. Apuka valami nem jóra gyanakodott, és odasúgta nagymamának: Anyám, jöjjön maga is! Mire az orosz katona hátranézett, és látta, hogy mindketten követik, legyintett a kezével, és kifordult az ajtón. Világos, hogy mi volt a szándéka. Apukát bezárni a szobába, s az asszonyok a prédái lehettek volna.”

1945 tavaszán Lestár Ferenc is megkapta az értesítést, hogy (mint menekült közigazgatási alkalmazott) jelentkezzen Tamásiban, ahol kinevezték Bedegre jegyzőnek.

„1945. március 15-én érkezünk Bedegre – írja Arts Leona. – Egy üres segédjegyzői lakás várt bennünket... Másnap mindenhol jött az adakozás. Bútorok, ruhák, konyhafelszerelés...” A település képviselői később elérték, hogy édesapját nevezzék ki főjegyzőnek. „Apuka jól irányította a falu dolgait. Mindenféle bevezették a villanyt, buszjárata is lett a falunak. Az ő kezdeményezésére óvodát építettek, aminek országos híre lett, és megnyitásán az oktatásügyi miniszter is jelen volt.”

Lestár Ferencet 1950 februárjában áthelyezték Ozorára, aztán még abban az évben Pincehelyre. „Apukára egyre nagyobb lett a nyomás felülről, a padlássöprések ideje volt ez,

nem értett egyet a vezetéssel, nem akarta szolgálni őket, otthagya a közigazgatást” – rögzíti édesanyja visszaemlékezését lánya.

Lestár Leonka 1967-ben Hollandiában telepedett le. Nagymamája 1969-ben, édesapja 1970-be hunyt el. „Gyöngyinek két gyereke van és négy unokája, Marikának három gyereke és egy unokája. Nekünk két fiunk, egy lányunk született, és büszkék vagyunk a három kisfiú unokánkra, akikhez hamarosan egy kislány csatlakozik.

Így nőtt és nő tovább a család.”

A Lestár család Sajkásszentivánon 1944 tavaszán

Az ókéri katolikus templom